

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Sefardi i Aškenazi

(Povodom sarajevskih događaja.)

Onaj koji je sa pažnjom i nepristrasno pratio sve ono što se u poslednje vreme desilo među sarajevskim Jevrejima, ne može se lako oteti utiscima, da se tamo vodila i vodi borba sefardsko-aškenaska: To je nesumnjivo posle svega onoga što se pročitalo u malo romantičarskoj frazeologiji »Jevrejskoga Života« i onoga, što je pisala grupa oko »Židovske Svijesti«.

U istinu, kao da je prošla ona oštrina borbe između tih dveju grupa i kako vele, dveju koncepcija. Pokušava se, bar van Sarajeva da se ublaži ona tamna slika, ono naličje svih tih događaja, koji su, naročito sa svoje forme, zadobili, po mome čvrstom uverenju, nepodeljene nesimpatije svesnih i nepristranih Jevreja u našoj zemlji. U odobravanju metoda kojima je jedna grupa postigla svoje prve uspehe, u odobravanju onih gestova koji bi bili vrlo malo simpatični i bez detektiva i komesara, i bez one beskrajno bujne frazeologije, za koju ja ne bih voleo da je zovu sefardskom; u saglasnosti sa svima tim metodama, ja bih video odricanje potrebe za bratskom solidarnošću, afirmaciju svoje želje za separatizmom i, u jednoj liniji, težnje za prevlašću jednih nad drugim.

Ljudi oko »Jevr. Života« dovoljno su jasno istakli težnju, da izvrše obnovu jevrejskog nacionalnog rada u Sarajevu, ali obnovu, — takav je moj utisak, — koja u sebi sadrži čisto sefardsku tendenciju. Da je to baš tako, najsigurniji su dokaz osećanja, koja je ova t. zv. sefardska akcija pobudila u tamošnjih aškenaskih Jevreja, i pored svih suprotnih izjava, ona su najpouzdanije merilo. Ističući naročitu prirodu Sefarada za čije razumevanje imaju smisla samo Sefardi koji ih jedini moraju i voditi, njihov list na mnogim mestima eklatantno izdaje notu, koja se nazire u nameinama te grupe: da Sefardi zauzmu u tamošnjem javnom životu položaj sa koga će moći da kažu prvu reč, reč koja ima da važi i koja ima da se čuje i sluša. Vodilji toga pokreta umeli su da skuju i nove cionističke koncepcije Sefarada, zasnovanih na suprotnim ideologijama Aškenaza i Sefarada, — sve sračunati na krajnji, premda u forme uvijeni cilj: da ukažu na nemogućnost njihovog zajedničkog rada, čak i na nacionalno-cionističkom polju.

Koje su i kakve te razlike, koje se ističu kao prepreka zajedničkom radu?

Van spora je, da između Sefarada i Aškenaza postoje bitne razlike u mentalitetu: različiti raniji uslovi života učinili su, da jedna zajednička mentalna crta odlikuje Sefarde, a druga, različita od prve, odlikuje Aškenaze. Iz te mentalne razlike

Savezno Vijeće za godinu 5683-84.

Zaključkom Saveznog Odbora održat će se ovogodišnje

Savezno Vijeće u Beogradu dne 15. i 16. juna o. g.

Mjesne organizacije imadu s toga šekelsku akciju završiti najkasnije do 5. maja i smjesta priposlati Savezu obračun, šekelske blokove i blokove za prinos Savezu Cionista Jugoslavije kao i obračun novca.

U smislu pravila priznat će se svakoj mjesnoj organizaciji samo *toliko delegata koliko ima prinosnika za zemaljski Savez*. Aktivno pravo glasa ima samo onaj koji je platio i šekelski i savezni prinos.

Na 50 prinosnika otpada 1 delegat. Imade li u jednom mjestu manje od 50, a najmanje 20 prinosnika, imadu pravo na 1 delegata. U mjestima, gdje nema 20 prinosnika, pridružuju se ovi najbližim mjesnim organizacijama prema odredbi Radnog Odbora (§ 11. Pravilnika Saveza Cionista Jugoslavije)

Podjedno se mjesne organizacije upozoruju, da u smislu zaključka Saveznoga Vijeća u Sarajevu može kao delegat biti izabran samo onaj, koji je platio šekel i savezni prinos i uz to ispunio svoju obvezu prema Keren Hajesodu. Iznimku čine samo ona mjesta, u kojima se još uopće nije provadala akcija za Keren Hajesod.

Obračun treba čim prije (svakako zaključno do 5. maja) poslati, da Radni Odbor uzmogne ustanoviti broj delegata za pojedina mjesta i da se pravovremeno raspišu i provedu izbori za Savezno Vijeće.

Dnevni red kao i sve druge obavijesti o Saveznom Vijeću objelodaniti će se kasnije.

U Zagrebu, u mjesecu nisanu 5684.

Savez Cionista Jugoslavije

Dr. Aleksandar Licht, v. r.
za predsjednika

Dr. Alfred Singer, v. r.
tajnik

moğu nastupiti variante i u ideološkom smislu.

Ali se po mentalitetu razlikuju i sami Sefardi među sobom, iz raznih sredina. Ko može reći da nema mentalne razlike, razlike u pogledima i načinu shvatanja između jednog Sefarda iz Bugarske i jednog iz Srbije, pa ma obojica živeli neko vreme u jednom istom mestu? Isti je slučaj i sa Aškenazima iz raznih sredina.

Te razlike između Sefarada i Aškenaza kao prirodne, uslovljene uticajima nezavisnim od njihove volje, ne bi bile tako markantne i ne bi imale neko naročito delstvo na njihove međusobne odnose da nije i drugih uzroka, čisto veštačkih, koji ih pojačavaju, koje im daje drugi karakter i sa svim drugo obeležje. Od tih uzroka zauzima prvo mesto domaće vaspitanje i kod Aškenaza i kod Sefarada. Ima tu jedan

tradicionalni rdjav pravac, koji je izvor mnogim predrasudama. Otuda ono isticanje svoga sefardizma, svojih sefardskih vrлина, karakternih crta, kod jednih i ono eksponiranje svoga aškenadizma, svoje osobite kulture, svojih naprednijih pogleda i svoga zapadnjaštva, kod drugih; otuda i ono izražavanje sefardskog tipa od strane Aškenaza i aškenaskog tipa od strane Sefarada, koje je vrlo često tendenciozno sa crtama jedne ničim osnovane bratske surevnjivosti i koje je ne tako često laskavo i po jedne i po druge. I onda, kod tih predrasuda, sugeriranih rdjavim pravcem vaspitanja, javljaju se, na jednoj ili drugoj, ili baš i na obema stranama, ljudi ambiciozni, željni javnih uspeha, ekspanzivnog duha, — naravno, dajući svojim težnjama u kojima se ne ogleda koncepcija »širokih slojeva«, koliko lična koncepcija, ne toliko

težnja mase, koliko lična ambicija, — dajući im idealnu formu, »za dobro jevrejstva i na korist cionizmu«, i u stanju su da stvore jaz i učine ga nepremostivim. Na taj način zaslugom pojedinaca, unose se u te široke slojeve svi oni elementi iz kojih potiče neiskrenost, uzajamno nepoverenje i umesto bratske solidarnosti, jedna vrsta zategnute tolerancije. Najzad, kao posredna posledica svega, radja se u pojedinaca želja za dominiranjem, koja se veštački hoće da impregnira u mozgove mase, koja slabo ima smisla za takvom dominacijom.

Eto, to su po mome mišljenju razlike, to je način na koji se one potenciraju i forma u kojoj se javljaju. O njima se uistinu malo govori, i ako bi valjalo, u obostranom interesu, da taj sefarsko-aškenaski problem — sve oko nas na žalost ukazuje da je to problem, — bude češće predmet diskusije.

Ali pored svih postojećih razlika, svih partikularnih težnji: za onim specijalnim životom kod Sefarada, za življenjem u svojem specifičnom duhu, da sačuvaaju svoje tradicije, svoje običaje svoj španski žargon; pored svih drugih tendencija Aškenaza da rade u smislu i u metodama koje odgovaraju njihovim pogledima; pored svega toga, neistinita je i neosnovana, iskustvom i nedokazana tvrdnja, da oni ne mogu da rade zajedno, u potpunoj saglasnosti na onim poljima, gde nema više mesta njihovim partikularnim, internim težnjama. A to su polja jevrejsko-nacionalnog i cionističkog rada.

Borba u Sarajevu se baš i vodila na tome polju: nije bila namera da se osvoji kakva humanitarna ustanova, već one, u kojima je bio izražen samo nacionalno-cionistički rad.

Pogrešno se misli, da takvo jedno pitanje ne izlazi iz kruga lokalnog interesa i značaja. Neutralnost u tome, u pitanju o zajedničkoj saradnji Sefarada i Aškenaza, jer se cela stvar na to i svodi, takva neutralnost bi samo pokazala svu nezrelost jevrejskog javnog mišljenja i svu slabost idejne snage čitavih sredina.

U javnom, nacionalnom i cionističkom životu može se istaći i sa uspehom braniti

teza o različnom načinu, metodama, kako da se cionistička ideja populariše kod Sefarada, a kako kod Aškenaza. Različni mentalitetu treba tu ideju, koja se ipak zasniva na istoj koncepciji i kod jednih i kod drugih, — približiti i učiniti je svojom onako, kao to najbolje odgovara njihovom duhu. Ako tako treba, može se odobriti da Sefardi idejno vode Sefarde i Aškenazi Aškenaze. Sve je to stvar metoda, taktike, puteva, koji vode istome cilju.

Ja ne mogu da shvatim da postoje sefardski cionizam i aškenaski cionizam. Ništa nije rečeno time, što je u prvih cionizam duše, a u drugih produkt misaone prirode. I kad bi bilo tako, to bi imalo interesa i uticaja samo na izbor metoda: kod prvih ih valja više adaptirati duši, raditi više sa duševnim momentima, a kod drugih više sa misaonim, adaptirajući te metode razumu. Ali i jedni i drugi, svi ti metodi moraju biti sračunati na jedini i isti cilj: prilagoditi svima i Aškenazima i Sefardima današnja shvatanja cionizma: cionizam i duše i misli, cionizam napora i žrtava.

Zar je nemoguće naći kompromis na putu ka istome cilju?

Ako se ne usvoji takva teza onda se potvrdilo da među njima nema više zajedničkog cilja, da ne postoji za njih jedinstvena nacionalna ideja i da su Sefardi i Aškenazi dva divergentna tipa s obzirom na njihovu nacionalnost.

Iz te tako stvorene sefardske cionističke koncepcije, ističe se težnja za podvojenosti u tome nacionalnom radu. Iz te podvojenosti u jednom pravcu, nastaje opet podvojenost i na svima drugim linijama. Jedna, najtamnija, rezultanta te podvojenosti jeste težnja za dominiranjem, koja će doći sama po sebi, težnja zasnovana na principu majoriteta koji ta sefardska grupa ističe, — i ako ja ne bih želeo da ukažem na razlike između lokalnog majoriteta i majoriteta u celoj zemlji. Posledice jednog takvog fakta, pri kome bi bila merodavna samo reč jedne grupe, pa ma ona predstavljala lokalnu većinu, ne bi bile uvek korisne i po onu manjinu. Da li nam je prošlost dala za pravo?

Jedna druga rezultanta te sarajevske borbe koja ide u prilog shvatanju da ona u sebi nosi karakter sefardsko-aškenaskog sukoba, jest ona u kojoj se naglašuju razlike u političkom naziranju Sefarada i Aškenaza.

Sefardska grupa, u Sarajevu, kovanjem tih razlika u političkim shvatanjima, kojima inače nema nikakvog osnova u stvarnosti, doterala je dotle da u nejevrejskom javnom mišljenju (vidi na pr. beogradsku »Politiku« od 20. aprila) ostavlja takav utisak o tamošnjim Aškenazima koji je vrlo pogodan osnov za stvaranje nerazpoloženja prema jednom delu naše braće u Sarajevu. Daleko od toga da bude bratski, sa gledišta ličnih interesa, sa gledišta baš i sefardskog, vrlo je malo razložno i vrlo se malo misli na nedogledne posledice za obe strane, kad se, hvaleći svoj patriotizam, impliciraju svojoj braći politička shvatanja koja ne postoje. To ne doprinosi dobro ne jevrejstvu, ne cionizmu, već Jevrejima u opšte — kao građanima jedne zemlje.

Ja ne odričem da nema nešto što je ne-normalno u odnosima između Aškenaza i Sefarada. Ali to nije ništa drugo do nesporazum ili niz nesporazuma, koji umesto da se ublaže i reše kompromisno, prelaze, kao u Sarajevu, radom pojedinaca, u otvorene sukobe i u oštru borbu.

Stalnim, namernim, upadljivim i prkosnim isticanjem svoga sefardizma ili aškenadizma, dajući svakoj svojoj manifestaciji pretenciozni sefardski ili aškenaski karakter i kad nije ni mesto ni momenat za to, samo se podrivaju dobri odnosi i potenciraju sve one predrasude koje već postoje; iznošenjem svojih političkih uverenja kao jedino tačnih i impliciranjem drugoj grupi političkih shvatanja, koja i ne postoje, i to ne vodeći računa o posledicama. Isticanjem svoga kao kulturno i zapadnjačko, a tudje kao balkansko i orientalsko; i svima onim bezbrojnim i nesimpatičnim gestovima kojima se služe i Sefardi i Aškenazi u svojoj prevelikoj bratskoj ljubavi, neće se postići ono što zahteva zajednički njihov interes i kao Jevreja i kao cionista i kao građana.

Marginalija o izvještaju jednog konfesijsko-beskonfesijskog udruženja

Nije ovo jedina paradokсна protivuriječnost u izvještaju o dvogodišnjem »radu« Udruženja »Narodni Rad« u Zagrebu, ali je najznačajnija. Vodeće ličnosti ovog Udruženja, toliko udaljene od židovske konfesije, ovaj se puta izlanuše. U dokaz, kako su njihovi putevi pravi, oni štampaju pisano jednog praškog akademskog udruženja »Kapper« (— ignorant je, ko još nije čuo za njegovu egzistenciju, a ono se, zamislite, poziva na Masaryka, koji je, zamislite, bio pomoćnik toga udruženja u odbijanju antisemitskih navala »kao na primjer za Hilsnerova procesa« —), a u tome pismu istomišljeničkog »Akademičkog spoleka »Kapper« kaže se: »Poslije rata uskrsne opet društvo. Iz konfesionalnog društva nastaje beskonfesionalno društvo....« (ove su riječi debelo štampane u izvještaju).

Napokon znamo, na čemu smo (to jest: mi smo to i ranije znali). Pa čemu onda — oprostite riječ — farizejština: »Udru-

ženju je svrha da okupi sve državljane Hrvate i »ostale Jugoslavene židovske konfesije...«

Putem »Kappera« vuku na svoju stranu svijetlo ime »našeg prvog predsjednika Tomaša G. Masaryka« (čovjek bi mislio, da je Masaryk bio »naš«, t. j. Akademičkog spoleka »Kapper« prvi predsjednik). Samo što je istina baš protivno: naime, da je Masaryk potpuno prijatelj cionista, baš kao i Beneš, baš kao i socijolog i filozof prof. Emil Radl, dakle najodličnija imena savremene Češke, koja je prema cionistama najgostoprinskija, kad priređuju kongrese, koja, za tu priliku, uređuje posebni poštanski ured, na kome se vije modro-bijela zastava, a u kome se na poštanske pošiljke udara jevrejski pečat: »Hakongres Hacijoni«.

Nije ovo jedino falsifikovanje činjenica. Gotovo sav izvještaj nije drugo.

I još im služi kao bodrenje jedan članak »odlične ličnosti« u listu »Narodno Bogatstvo«. Članak nije potpisan; odakle

oni znaju, da ga je pisala »odlična ličnost«? Kad znaju, znaju: nije ta »odlična ličnost« daleko od »Udruženja Narodni rad«. Ne čini ništa, što bi se ta odlična ličnost trebala sakriti zbog svoga potpunoga neznanja (zato je valjda članak izašao anonimno), s kojim se može samo u nas drsko izaći u javnost. Ne čini ništa, jer ne valja prezati ni pred svijesnim falsifikovanjem činjenica, ako to služi cilju. Ljudi oko »Narodnog rada« očito su u prisnim vezama sa »Narodnim Bogatstvom«.

»Odlučni motiv osnutku našega udruženja bila je cionistička akcija u našoj sredini«, kažu u izvještaju, i na to tumače, što oni razumijevaju pod cionizmom (a oni doista dokazuju da ne razumijevaju cionizma, već pod-meću svoje »razumijevanje« cionizmu). Ta nemojte! Cionistička je akcija bila jaka u »našoj sredini« davno prije ove vaše odluke. Vaš predsjednik, nekad knjižar, prodavao je u svojoj radnji cionističke knjige i časopise kroz gotovo dva decenija i on je time nama (a i sebi dakako) pomogao, kad je »zlo« trebalo u zametku pobijati. Vaš je

Ne treba se odreći svoga osobenog života, svojih tradicija i svojih pogleda; mogu se i dalje imati zasebne opštine sinagoge i avaj! zasebna groblja, ali se može sporazumno živeti u svima momentima, koji su i jednim i drugim podjednako zajednički.

Ako događaji u Sarajevu ostvare onu tendenciju, kakvu su oni na mene ostavili utisak, ja sam uveren, da će pored pristalica i simpatizera takvih težnji biti i ljudi snažnog duha, koji će moći da se otresu sefardskih ili aškenaskih predrasuda i hteti da se najodlučnije stave na suprot svakom separatizmu, pa i ovom koji dolazi od strane Sefarada.

Beograd.

David A. Alkalaj.

Govori Marshalla i Weizmanna u New-Yorku

Kampanja za Keren Hajesod u New-Yorku započela je banketom u počast dru. Weizmannu, kojemu je pribivalo 1000 osoba. Na samom banketu skupljeno je 150.000 dolara. Održani su mnogi govori, od kojih donasmo u izvadku govore Louisa Marshalla i dra. Weizmanna.

Govor Louis Marshalla.

Pred godinu dana po prvi sam puta u ovoj dvorani pred jednom cionističkom skupštinom izrazio svoju simpatiju i povjerenje radu, što ga je dr. Weizmann uložio u palestinsko djelo. Osjećao sam, da sam time izvršio dužnost spram samog sebe, spram svojih preda i spram svoje ovdašnje i palestinske braće. Danas me eto opet dovedoše ovamo isti osjećaji i isti nazori, kojima sam onda dao izražaja.

Ozbiljno sam promislio od onog dana, često sam raspravljao s drom. Weizmannom i njegovim drugom u radu drom. Ruppinom, a i s mnogim drugima, koji sačinjavaju našu avant-gardu. Sve je to učvrstilo moje ondašnje uvjerenje. Osjećam jače nego ikad, da je s v a k i Ž i d o v d u Ź a n, bez obzira, koje je stajalište prije zauzimao spram našeg pokreta, da svim silama pomogne rad oko obnove zemlje,

kako da se stvori nova domaja našem narodu i nov centar židovske religioznosti i kulture.

Keren Hajesod je organizacija, koju su mnogi Židovi Amerike krivo prosuđivali. Mislili su, ako dadu novce, da će tad smjesta postati nacjonalistima, a time i pobornicima osnutka židovske države. Držali su, da uz čistu savjest ne mogu biti pristasaše ovakovog pokreta. Zadaća mi je, da Vam danas protumačim, što je Keren Hajesod, koje su mu zadaće i koje ideje on zastupa.

Keren Hajesod je sredstvo stvoreno u svrhu, da obavi pionirski rad u Palestini. Organizacija je to, koja imade zadaću, da potpomogne useljivanje, da omogući život onima, koji za židovstvo žive i umiru. Organizacija je to, koja će zemlju učiniti prikladnom za stanovanje, koja će iskorišteni bolesti, zasaditi brijegove i doline, isušiti močvare i udariti temelje velikoj industriji. Tko doprinosi ovom fondu, ne smije da računa na korist u obliku kakvih dividenda. Novac se ulaže u zemlju, koja već kroz dvadeset stoljeća leži zapuštena i zanemarivana, da se iz nje stvori raj poput onog, u kojem je tekao med i mlijeko.

Ovaj fond ima svrhu, da zemlju obnovi iz temelja. Zemlju treba obraditi, a to mogu učiniti samo Židovi, koji kroz tisućljeća sanjaju o domu, kad će ova zemlja opet biti njihovom svojinom. Ne mora se biti cionistom, da se čuje glas, koji vapi iz pokreta. Dostaje, ako smo samo vjerni sinovi Izraelovi. Moramo imati osjećaja za našu povjest. U krvi moramo da osjećamo pjesnički žar naših psalmista, a u uhu mora da nam ozvanjaju riječi naših proroka.

Ne bavim se budućom politikom. Imade nešto, što je više od politike. Ne ostajem stoga samo kod toga, da svaki Židov, u koliko je svijestan svoga židovstva, imade pravo, da unapređuje pokret. Idem i dalje te tvrdim, da nam je religiozna dužnost, da potpožamo rad. Stare nam fraze više ne zvuče u

uhu. Pretvorile su se u ispraznu jeku. Mogle su poslužiti za propagandu, no vrijeme je propagande prošlo, na došlo je vrijeme rada. Ne smijemo da naličimo Burbonima, koji iz svjetske historije nisu ništa naučili, a niti što zaboravili. Moramo biti spremni, da zaboravimo na prošlost, kad dođe vrijeme zato, kad prođu dani svada i prepiraka, kad ćemo puni nade gledati u budućnost.

Keren Hajesod ima zadaću, koja nas sve veže. Svakome, tko u sebi osjeća čežnju za radom i stvaranjem, dana je ovdje prilika, da svoje sile upotrijebi. Naš predsjednik napomenuo je i necionističku konferenciju, koja se pred mjesec dana održala. Da se izbjegne nesporazumcima, htio bih nešto da kažem o odnošaju Keren Hajesoda i Investion Corporation, koja je plod ove konferencije.

Keren Hajesod je obnovni fond. U nj investirani novac ne će nam se više vratiti, osim u formi moralnih vrijednota. Novac taj nije izgubljen. Keren Hajesod stvara nešto iz samog ništa. No ipak ne dostaje, ako se stvore samo temelji za useljivanje. Useljenici moraju još da nađu produktivno uposlenje, a u tu bi svrhu imalo poslužiti investiciono društvo. Ljudi, koji dolaze u Palestinu, materijalno su slabi. Historiju haluca nikada nijesam mogao saslušati bez dubokog ganuća. Kad sam prije četiri godine bio u Parizu, ispričao mi je neki gospodin, da poznaje stotine Židova, koji su pješke pošli od Odese do Trsta, da dođu do lade za Palestinu. Svatko, tko se otklanja od ovih ljudi, nevjernik je i kukavica.

Imademo ljudi, koji su inteligentni i trgovački zreli, koji imadu poduzetnog duha i srčanosti — fali im samo kapital. Nemaju aktivnog kapitala, a ovaj im se kapital mora nasmoći. Mi, koji smo konferenciju sazvali, uvjerali smo se, da imade samo jedan način, kako da se ovaj problem bar približno riješi. Bilo bi to finansijalno poduzeće na strogo trgovačkoj bazi, koje bi bilo u stanju, da garantira neki izvjesni prihod onima, koji će u nj ulo-

sekretar bio nekad sekretarom akademskog udruženja »Judea« u Zagrebu, koje nije ni tad po ciljevima nimalo bilo srodno s vašim »Kapperom« (istina, on je tad bio maloljetan, i nikad nije kasno da se čovjek popravi; Bog voli više jednog grešnika koji se pokajao, nego stotinu pravednika; tako nekako kaže evanđelje, g. sekretar, specijalista u prepjevavanju evanđelja, bolje će to znači; i napokon, on je, tad, upoznao, i praktički, »smisao lutanja«). A vaši su članovi, kad su bili na vlasti u izraelitskoj bogoštovnoj općini, subvencionisali »Judeju« i »Makabi«, odredili u povodu zaključka u San Remu svečano bogoslužje u sinagozi da zahvale Bogu na ovome velikome obratu — cionističkome obratu, gospodo Hrvati odnosno Jugoslaveni. Oni su tad čak dolazili na predavanja omladine, možda i svoga sadašnjeg sekretara, a tada sekretara Judeje, koja su bila predavanja »odnarodivanja od rodene grude«, kako vi to lijepo kažete, posve u duhu narodnoga jezika. Nego: otad se štošta promijenilo. Ali vi ćete dakako reći, da je samo puki slučaj, što je vaše udruženje nastalo tek iza pada

vaših ljudi u izraelitskoj bogoštovnoj općini . . . A vi, na kraju, imate i pravo: »odlučan motiv osnutku vašeg udruženja bila je cionistička akcija u vašoj sredini«; bez te akcije vi biste naime još uvijek imali vlast u izraelitskoj bogoštovnoj općini. (Kod riječi »izraelitska« pada nam na um da Vas zapitamo, kakí ste vi zapravo — »odnosno Jugoslaveni«? Vi se sami zovete židovi — s malo »ž« —, »izraelićani« u Srbiji i Bosni vole se nazivati Jevreji — s veliko »J« —, a i vaša asimilantska braća u Vojvodini nazivaju se »zsidó«, pa kako onda mislite usposaviti jedinstveni front »Hrvata odnosno Jugoslavena židovske konfesije«? Zar time, da se junački hvalite, što vam je uspelo skloniti jednoga birokratu u Zagrebu, da je po jednom zakonu iz vremena blagopodivše monarkije zabranio, te se zagrebačka naša bogoštovna općina nazvala židovskom? Koliki ste vi »paragrafenreiteri« i reaktionari, to vi ni sami ne slutite.)

Znamo, da će nam ovi preosjetljivi esteti, filantropi, arhivari, advokati i drugi reprezentanti hrvatske narodne duše prigovoriti da smo lični, da smo »bezobzirni

agitatori«. Ali mi doista nemamo razloga, da lučimo stvar od osoba, jer izlučimo li osobne momente, ne ostaje nikakva stvarnost kod njih, već ako se stvarnošću ne nazovu preživjele i nebrojeno puta u njihovim davorijama prežvakane fraze, garnirane podvalama i denuncijacijama. Reći će nam, da smo mi »materijalistički cinični«, kako to u pravednom gnjevju nadpatriota lijepo kažu u svome izvještaju. Ali mi u toliko manje imamo razloga da štedimo njihovu salonsku — gotovo bismo rekli: budoarsku — preosjetljivost, što oni cionizam istovjetuju s »poznatim materijalističkim cinizmom« i hoće da ga prikažu stvari »nekolicine ljudi koji imadu lične ambicije i koji se grčevito nameću svima nama da nas vode«. Sa visine akcionarskih renta htjeti cionizam prikazati u nosnom stvari, koju pojedinci hoće da za se iskoriste, ah, gospodo, to zaudara nimala salonski. I u nam se nameće pitanje, da li oni još umiju da se stide. Pričajući o svojim uspjesima oni preštapavaju svoje cirkulare, od kojih jedan drugome naliči kao jaje jajetu, razumije se jajetu, što pliva na površini (»Schwimmeier« se to, čini

žiti svoj novac. Prema našem mnijenju trebalo bi osnovati društvo s glavnicom od 5 milijona dolara. U društvo primila bi se svaka židovsko-američka organizacija, koja to zaželi. Glavnica bi se u obliku zajmova podijelila ljudima, koji su uposleni u produktivnim zvanjima i poduzećima. Kad će nam uspjeti, da plasiramo dovoljno ovakovih zajmova, izdat ćemo založnice za ove vrednote. Ove ćemo prodati i nastojati, da uloženi kapital donša primjerene prihode. Tako ćemo nasmoći daljnjih pet milijona dolara, ove ćemo porazdijeliti u zajmове i cijeli postupak ponoviti. S ovim kapitalom, koji se sam obnavlja, bit će moguće, da finansiramo palestinsku trgovinu. Ustanovili smo odbor trgovaca, muževi, koji nijesu idealiste, već tvrdoglavi trgovci, koji će znati prosuditi jednu trgovačku operaciju. Napominjem samo imena: David Brown, pukovnik Lehman, Louis Strauss, Morris Wertheim i drugi. Vidjeli ste listinu, koja se sastoji od pouzdanih ljudi, koji su imali uspjeha u vlastitom poslu, a s radošću su se dali na rješavanje našeg pitanja. Sastavili su već listinu za direktorij, i za članove nadzornog vijeća. Ovakovom listom moglo bi se ponositi svako društvo u Americi.

Kad ćemo imati pomoć i pristanak američkih Židova, ne ćemo si više morati stavljati pitanje, da li će Palestina kao židovski centar postojati na karti svijeta, ili ne.

A zašto da se već danas ne odazovemo pozivu Keren Hajesoda da pomognemo useljenicima, koji žele da odu u Palestinu i da im ondje omogućimo život? Bilo je vrijeme, kad nismo morali gledati pravcu Palestini, kad se još mogla naći domaja za sve one, koje je Evropa tlačila i proganjala. Nisam vjerovao, da će i u Sjedinjenim Državama doći čas, kad će se zatvoriti vrata svim onima, koji u njima traže skloništa. Ne vjerujem ni sada još, da će se to dogoditi, tako dugo barem ne, dok se još može apelirati na savjest Amerikanaca.

Moramo dakle naći domaju za one, koji ostavljaju svoja obitavališta, da potraže život slobodan, bez brige, bojazni i nevolje. Dužnost nam je, da pomognemo kod stvaranja asila onim nesretnicima ovdje i tamo preko mora u Svetoj zemlji. Došlo je vrijeme, gdje Židovi moraju pokazati svijetu pripravnost, da preuzmu svoju obvezu časti spram Velike Britanije i Saveza Naroda, koji su jevrejskom narodu omogućili da stvori centar, o kojem upravo govorimo.

Ne vjerujem, da se ovom pozivu ne će odazvati čovjek, koji ima u sebi ma samo truna čuvstva, časti i dostojanstva. Naš narod poznaje ovu činjenicu. Na necijonističkoj konferenciji sastali su se ljudi, koji pred pet godina nijesu ni sanjali, da bi mogli govoriti o jevrejskom centru, a evo danas mu javno ističu važnost i potrebu. Na konferenciji pročitao sam pismo jednog od najobljubljenijih i najplemenitijih Židova, kojeg sam ikada upoznao, Feliksa H. Warburga. Akoprem je pristao uz nas, nije se to ipak zbilježilo onim oduševljenjem, kojeg inače pokazuje kod rada, kod kojeg učestvuje. Pred nekoliko dana ostavio je Palestinu, koju je pohodio sa svojom suprugom, a danas sam primio od njega pismo, pisano još u Palestini. Mislim, da neću zlorabiti povjerenje, ako vam ga pročitam. Dopisnica je to, a u njoj piše: »Put bijaše prekrasan. Napredak ove lijepe zemlje upravo nas je oduševio«.

Stvar najveće ozbiljnosti pred nama je; osjećam, da je rad, što se nas sviju tiče, svetog značaja. Neću time da kažem, da sam se priključio cijonističkoj organizaciji; govorim, kako Židov govori Židovima, a to stoji i nad cijonističkom organizacijom. Prošlo je vrijeme, kad smo razmišljali, kako malo ćemo dati. Nadošlo je vrijeme, kad moramo sve, što je korisno i potrebno za našu stvar, žrtvovati u svetištu«.

Kad se stižala bura odobravanja, što je uslijedila nakon Marshallovih riječi, popratio je predsjedatelj Morris Rothenberg

govor dra. Weizmanna, koji je zatim slijedio, ovim riječima:

»Pokret za osnutkom židovske narodne domaje u velike je napredovao, pa mu je broj pristaša i u ovoj zemlji znatno porasao. U redu je, kad konstatujemo, da je porast simpatije za naš rad u velikoj mjeri zaslugа prisustva i rada našeg dičnog vođe dra. Hajima Weizmanna u ovoj zemlji. Njegove vanredne sposobnosti i nepokolebivost u cijonističkoj stvari mnogo su doprinijele, da je došlo do Balfourove deklaracije i da je veći dio kulturnog svijeta priznao opravdanost naše stvari. Svoju sposobnost i požrtvovnost dokazao je dr. Weizmann i za vrijeme svojeg trokratnog boravka u Americi. S većim intenzitetom i većom energijom još se nitko nije založio za jednu stvar. Za one, koji su imali tu sreću, da s njime suraduju, bila je to zbiljska objava. Rad njegov bit će vrelo ponosa budućim generacijama«.

Govor dra. Weizmanna.

»Ne mogu da započnem svoj govor, a da sa strane cijonističke organizacije ne izrazim harnost Louis Marshallu. Najpripravnije stavio nam je svoje sile na raspolaganje, kad je položaj u Palestini postao kritičan. Glas njegove trublje srušio je već mnoge jerihonske zidine indiferencije, neprijateljstva i predrasuda. Medju mnogim djelima, što ih je za svog života izvršio, ovo zadnje djelo siže mu u vječnost, i živjeti će još dugo, kad svijet nas više ne će biti«.

A sada gospdje i gospodo po treći je puta, da se eto pred vama zauzmišljem za stvar Palestine. Razumjet ćete s toga, da da vam neću mnogo novog reći.

Moja stvar počiva na trima osnovama. Govorit ću najprije o prvoj, o općem položaju židovskog naroda u svijetu, a napose onih Židova, koji žive s onu stranu oceana. Ondje žive oni samo voljom slučaja, kao što je i puka igra historije, da i vi svi ovdje boravite. Mislim, da ne preterujem kad kažem da su u času, kad se mi u ovoj lijepoj dvorani pod zaštitom jake i sklone nam vlade i naroda skupljamo, životi milijuna Židova u

nam se, zove). Oni nijesu nimalo čedni. Kažu da je 18 njihovih ljudi došlo na temelju njihova programa u zagrebačku židovsku općinu, ali mudro prešućuju, da ih je samo 9 od 45 ušlo u predstojništvo, a 9 od 45 u vijeće, i da im je to omogućeno proporcijskim izbornim redom, koji je stvorilo »cijonističko« predstojništvo, pa da, kad bi bio ostao reakcionarni izborni red po kurijama i po apsolutnoj većini, kojega su se oni »grčevito držali«, nijedan njihov čovjek ne bi bio ušao u predstojništvo. Oni mudro prešućuju, da je za njihove ljude, nakon tri godine opstanka njihova udruženja, palo razmjerno manje glasova, nego prije tri godine. Oni ne spominju pokušaja s njihove strane, da se dođe do kompromisne listine s cijonistama, koje se nijesu žacali pored svega protunarodnoga rada cijonista; ne spominju, da su za volju toga kompromisa prihvatili i postulat održanja židovske škole, koju su u pamfletima pobijali kao ostatak iz srednjeg vijeka i sličnim duhovitostima. Tako oni, evo, i iz neuspjeha stvaraju uspjehe, tek što se nijesu usudili, da taj uspjeh debelo štampaju.

Oni su, vele, pozdravili sa zadovoljstvom što su nakon dvogodišnje borbe u Brodu nacionalci u izborima pali. I htjeli bi pobuditi dojam kao da je to njihov uspjeh. A u stvari, u Brodu se i nije bio boj između nacionalaca i asimilanata, nego oko rabinskog pitanja; u stvari, u Brodu je ranije predstojništvo od svoje volje odstupilo; i, u stvari, sadašnje predstojništvo židovske općine u Brodu nije nimalo istovetno sa ljudima oko udruženja Narodni rad; ono je tek nedavno votiralo sredstva za obnovu Palestine. — U — neistini su kratke noge.

U svome izvještaju oni preštampavaju jedan članak svoga predsjednika, koji je izašao u »Novoj Evropi« bez protivljenja sa strane cijonističkih lica, koja su imala udjela u sastavu onog broja »Nove Evrope«. Sentimentalno i otrcano frazerstvo, koje ništa ne dokazuje, doista nije moglo da nam naškodi, iako nije bilo bezazleno; intelektualni nivo čitalaca »Nove Evrope« na kraju je viši, i kritičniji, nego li listova i izvještaja, u koje pišu »odlične ličnosti« udruženja Narodni rad. Bila je ipak pretjerana liberalnost redakcije »Nove Evro-

pe«, kad je štampala jedan isprazni i neznački članak, koji najbolje karakteriše rečenica: da je cijonizam i s p r v a, u svojoj jezgri, bio simpatičan »v j e r s k o f i l a n t r o p s k i pokret«. Ta, zaboga, istorija cijonizma je poznata, pa kako može g. Brajer ovako obmanjivati — sebe? Intelektualna pristojnost traži, da se najprije upozna ono, o čemu se piše. Bit će ipak razlog, što im je cijonizam omrznuo, taj, da su se ljudi oko Narodnog rada »opametili«, »došli k sebi« (neka oprostite taj germanizam; njihov ih je izvještaj pun, valjda u znak protesta protiv tudinskog duha), neki prije, neki kašnje, neki tek u »tirolskim godinama«.

Nemamo dovoljno prostora da u tačnije raščinimo izvještaj Narodnog rada. A nemamo ni pravo vremena, jer, vidite gospodo, nama treba naše vrijeme za pozitivni i konstruktivni rad u židovstvu i za židovstvo. Vaše destruktivne tendencije, u kojima kroz mal ne tri godine opstanka vašega udruženja uzalud tražimo isto dobro i pozitivno židovsko, pa bilo tako sitno kao projno zrnice, ne mogu da nam naškoda. One su za nas, u najboljem slučaju,

opasnosti. Uzmimo samo dva klasična primjera Rusiju i Poljsku. Dvije su to zemlje Istočne Evrope, u kojima živi većina Židova svijeta. U Rusiji došlo je do pretvorbe, ekonomske, socijalne, kulturne i moralne društvene strukture. Akoprem se još danas ne provadja organizirana borba protiv Židova Rusije, to se ipak zbiva neki proces rastvorbe. Taj proces slabi jakost one zajednice, koja je pred rat bila stjegonoša židovstva. U Poljskoj zbiva se sličan proces. Bilo je vrijeme u povijesti Poljske, kad su Židovi dočekali raširenih ruku. Iz početka bili su privilegovani, a te su privilegije i neko vrijeme održali, jer se Poljska sastojala iz dvaju elemenata: plemstva i seljaštva. Srednjeg staleža ne bijaše, pa su Židovi ispunjali funkcije ovog staleža. U novostvorenoj poljskoj državi razvio se i srednji stalež, koji koji imade ambiciju, da nešto stvori i da one dvije oprečne društvene klase ujedini. U mjeri, kako se poljski srednji stalež razvija, se bojkotuje Židove do onemogućenja egzistencije. Službenog antisemitizma nema u Poljskoj. Nema ni pogromskih gibanja, no postoji neki konstantni ekonomski pritisak, koji tjera Židove iz pozicija, koje su ovi stvorili za sebe i za Poljsku. Židov je učinio svoju dužnost, može dakle ići.

Da budem iskren, moram naglasiti, da Palestina ne može da primi preveliki broj useljenika. Nadam se, da će doskora doći vrijeme, kad će se svijet umiriti, no medju to ne smijemo da mirujemo. Svako se mora odazvati pozivu, kad kažemo, da iz ove pogibelji moramo u Palestini spasiti 25, 30, 40 ili pače 50 tisuća ljudi godišnje, no uz uvjet, da imademo novaca. Ne samo o spasu ponajboljih i najmladjih. Ovi će se srasti sa zemljom pod okriljem jedne jake vlade. Gospodje i gospodo, stvar je jasna, argument je to, koji nije u vezi s nutarnjim moralnim i etičkim vrednotama.

Dopustite mi još, da kažem koju riječ i o američkoj židovskoj zajednici. U svojoj skupnosti predstavljaju ovih 3 i pol milijuna Židova veliko djelo. Uza svu veličinu djela, teško je reći, koji će mu biti rezultat, kako će razviti forme svog židovskog ži-

vota. Paralelno s velikim djelom obnove, a nezavisno od nas, pod utjecajem ulice, škole, socijalnih forma i općeg miljea, razvija se pokret raspadanja, a time se stvara labilna ravnoteža. Svjedoci smo ovog čudnovatog fenomena. Nema kontinuiteta između oca i sina, tako da ne znamo, hoće li djeca onih, koji danas palestinskom radu posvećuju svoj život, nastaviti djelo svojih otaca. Za one, za koje židovstvo još nešto znači, za one je obnova židovskog života u židovskom miljeu postala cektrom, oko kojeg se kreće jevrejski im život. Beskrajan lanac, koji veže Sinaj s vječnosti, jamči nam, da ćemo i u buduće ostati takovi, kakvi jesmo. Zbog toga nam je od jednake važnosti škola i selo, drvo, što ga u Palestini sadimo i dijelimo, što uči hebrejski. To što se danas u Palestini stvara, nije samo sklonište za one tisuće, koje će onamo doći, već i sklonište za onu izmrcvarenu židovsku dušu, koja lebdi između neba i zemlje, a kroz tisućljeća ne nalazi mira. Tek na tlu palestinskom spokojit će se. To je drugi razlog.

Treći razlog već iznio dr. Marshall. Generacijama smo moljakkali, da se Židovima dade njihovo pravo. Trebao je strahoviti obrač, potekle su rijeke krvi i pali milijuni žrtava, da jedna velevlast u vrijeme najvećih smeljnja dade Židovima »magna charlu« slobode. Najviši tribunal svijeta otvorio je vrata Palestine, stvorio je upravu i preduvjet, koji nam danas omogućuju naš rad. Ne ću biti indiskretan, ako citiram i drugu karlu Mr. Warburga. U njoj kaže: »Ostavljam zemlju očaran silnim napretkom. Divim se srčanosti i volju onih ljudi, koji ovu lijepu zemlju obnavljaju.« Zemlja se može obnoviti. Ljudi imade. Administracija nam je sklona. Politički nas položaj zadovoljava, akoprem imade i zapreku.

Da smo Palestinu mogli dobiti bez zapreka, već odavna bi u njoj bili drugi ljudi. Ne ću da ikoga langiram, no hvala Bogu, što u Palestini nema petroleja... Zdobit ćemo Palestinu teškim poštenim radom. Naši ponajbolji upravo dostaju, da svladaju poteškoće, koje nam se suprotstav-

ljaju. Imade židovska poslovice, koja kaže, da će se Palestina izgraditi pomoću »jesurim«. Gospodje i gospodo, u »jesurim« sam milijunar, a u te milijune više se uzdam nego na sve flote, na svu organizovanu materijalnu silu. Ovi »jesurim« nerazorivi su. Palestina se može izgraditi. Mogućnost postoji, ljudi imade, a i vrijeme je zgodno. Što nam još fali, to je vaša šimpalija, vaša pomoć. Pomislite, gospodje i gospodo, časomice na nacije svijeta. Recimo, da smo pokušali sve, da smo uradili ponajbolje, što smo mogli, no bez uspjeha, jer nas Židovi svijeta ne hleđoše polpomoći. Vjerujete li, da će nam vjerovali, kad im kažemo, da Židovi nijesu nas mogli polprebiti novac. Sve će vjerovati, samo to ne. Antisemite medju njima reći će: »Znamo od vajakada, da ste se prilijepili na vaš novac poput pijavica, znali smo, da ste nesposobni, da izgradite jednu zemlju; sve smo to znali...« To ne smije da se dogodi, a nić će se dogoditi. Našom krvi, krvi našeg naroda, spasit ćemo čast židovstva. Stvar je to časti, pitanje je domaje i duše naše.

Predočio sam vam ovaj trojaki problem. Kako je Mr. Marshall rekao, nema više mjesta za diskusiju. Rad je u toku, tisuće pridolaze. Tisuće čekaju zebnjom čas, kad će moći da dodju. Vama je dana moć, da otvorite vrata, jer je u vašim rukama zlatni ključ za ova vrata. Otvorite ih već zbog židovske časti, zbog židovske zemlje i židovskog naroda, za volju onog jakog, strogog i pravednog židovskog Boga!

Židovi Jugoslavije! Darujte obilne priloge za osnutak jugoslovenske halučke farme u Erec Israelu!

agitacioni materijal za etičnu misiju cionizma, koja luči u židovstvu pljevu od žita.

Pred skoro dva decenija jedan je vaš leader pisao da je cionizam suhi list na stablu židovstva, koji će prvi vjetar otkinuti. Mal ne dva decenija iza toga — u istoriji naroda to je kratko vrijeme — »odlučni je motiv osnutka vašeg udruženja »cijonistička akcija«.

Vi ste, gospodo, u stvari reaktionari, koji živite i danas u getu. Vi ste plaho obazrivi prema okolini, zirkate na nju načuljenih ušiju kao zec, koji se od straha prebacuje. Vaš je princip stari princip sitih, egocentričkih asimilatora, kojima ne dotječe nacionalni i društveni altruizam: princip »quieta non movere«. Zato vi u razlikosti nacija nazirete nacijske protivštine; zato ste vi, poput vaše braće svuda na svijetu, zagovornici nacijskog imperijalizma, i vi ste danas u kolu onih šovinista, koji propovijedaju srednjevijekovno despotsko geslo: cuius regio illius religio, dakako u nacionalnome smislu. Vi ne možete, s toga, da razumijete, da mnogoličnost naroda nije zapreka bratskome skladu između njih, i da jednu zemlju mogu da ljube sve narodnosti u njoj, kolikogod one

opravdanó gajile svoje narodne i kulturne ideale. Ali, što vi ne možete da shvatite, jer zato se iste veliko srce i široka slobodna duša, to je danas opća svojina intelektualno moralne Evrope, u kojoj nikad nije bila našla razumijevanja nacionalno-imperijalistička državna doktrina jedne blagopočivše monarkije, koja se srozala najviše zbog te doktrine.

Vi ste pozvali u pomoć jednoga odličnoga biologa, koji vam je držao predavanje o »neodrživosti rasne teorije židovskih nacionalista«. Što vama to treba? Zašto ga nijeste poslali kao propovjednika k nama? Jer vi ste trebali dokaza, da ni počemu nijeste Židovi; nama ne treba dokaza rase u somatskome smislu; mi u sebi nosimo svijest duševne rase, koja vuče svoju lozu od naroda i velika, duha što su živjeli prije više tisuća godina. To je nešto više no 150 godina »otkada se — tako veli g. Brajer — tu naseliše pradjedovi sadašnjeg pokoljenja«. I mi se time baš i ne ponosimo, bar ne preuzetno. Ali, vidite, to su fakti; doduše ne opipljivi, ne materijalni, ali fakti svijesti i duševnosti, za koju ste vi, frazeri netrpeljivog hurapatrijotstva i šovenstva

obamrli. A je li ko od vas pitao toga biologa, profesora medicinskog fakulteta u Zagrebu, zašto — kad nema zasebne rase — profesorski zbor toga fakulteta ipak nikako ne će da daje ni asistenturu, a kamo li docenturu, još manje, dabome, profesuru baš Židovu. Vašu je »židovsku bol« doista lako umiriti; vama dostaje za umirenje i jedna znanstvena teorija, pa bila i u protuslovlju s iskustvom života. I sve je u najboljem redu!

Ali, jedno pri svemu tome zaboravljate: Kad biste bili mirni u svome osjećanju da nijeste Židovi već Hrvati (jer Srbi nijeste, nije li tako?), vi ne biste bili osnovali udruženje u cilju, da ne radite ništa drugo, već da to sebi i drugima dokazujete jednom neukusnom drekom o vašemu nacionalstvu i patrijotstvu. I još i to zaboravljate: da su u našim redovima ovdje, među ostalim, svi oni Židovi, koji su dali vidna dokaza, dokaza krvlju i imetkom, da biti sin svoga naroda nikome ne brani biti predanim i blagodarnim sinom zemlje, koje si ravnopravnim pripadnikom. Čemu vam podvale i denuncijacije, koje padaju na vaš obraz? Od toga vam ne će postati svijetliji...

Prijedlog za reformu naših vijećanja

Cijonistički centralni organ »Haolam« objelodanio je slijedeći članak, u kojem pozivlje cijonist. javnost na diskusiju o jednom značajnom prijedlogu glede reforme naših konferencija.

Na konferencijama poslije rata zapazilo se, da dosadani način raspravljanja ne zadovoljava u velikoj mjeri. Kongresu bile su prvotno namijenjene sasvim druge funkcije, nego što ih sada vrši. U Herzlovo vrijeme imao je kongres samo demonstrativnu vrijednost. Danas pako imade da rješava pitanja tako teške naravi, kako ih ni mnogi parlamenti ne rješavaju. Kongres traje najdulje 2 tjedna, a svaki učesnik će znati, da se veći dio ovog vremena utroši na besplodne, duge debate, jer svaki delegat misli, da mora govoriti. Sam stvarni rad ostaje kratkih rukava. U zadnje vrijeme pali su prijedlozi, da se cijonistička konstitucija radikalno promijeni. Glavni dio legislativnih funkcija imao bi se prenijeti na kongresni odbor, koji bi imao višegodišnji mandat. Nakon XIII. kongresa, na kojem se osobito jasno istakle parlamentarne slabosti kongresa, predlagalo se, da se i poslovnik kongresa promijeni. Iskustvo nam je pokazalo, da se prije novog vijećanja zaboravljaju iskustva starog; tradicija se pokazuje jačom i od najpraktičnijih reforma. Smatramo stoga shodnim, da u očigled cijonističke godišnje konferencije ovaj problem već sada iznesemo na diskusiju pred cijonističku javnost, kako da konferencija uzmogne učiniti prvi korak za provedenje reforma. Zelimo da dodje do slanja, gdje godišnja konferencija uzmogne riješiti sav materijal, što joj predleži. Uvjereni smo, da će ovakova atmosfera stvarnog rada povoljno djelovati i na raspoloženje, koje je esencijalni sastavni dio naših konferencija. Prošlo je vrijeme, kad su bučne demonstracije mogle zadovoljiti našu dušu. Svijesni zbiljskih zadaća pričinjavu nam se zasjedanja, kod kojih demonstrativna nota prevladava, prazna i neumjesna.

Ponavjeća pogriješka današnjih konferencija leži u tome, što se rasprave ne pripravlja u dovoljnoj mjeri, tako se u debatama iznaša opet ono, o čemu se već diskutovalo u štampi. Vrijeme je predragocijeno, a da se slušaju ovakove banalnosti. Način, kako se egzekutivi izražuje povjerenje, dokaz je političke depresije. Moramo potražiti način, kako bi debate iz eteričnih sfera doveli na bazu realne politike. Bilo bi stoga potrebno, da egzekutiva predloži opširne predloge sa svih područja cijonističkog rada i da na osnovu ovog programa zatraži sredstva za nastavak rada. Izraz povjerenja imao bi se nadomjestiti primitkom budžeta. Na taj način riješilo bi se i pitanje t. zv. londonskog budžeta. Ovamo spadaju troškovi centralne uprave na području politike, organizacije, propagande itd. Riješavanjem ovog budžeta na kongresu, izvukli bi ovo pitanje iz zapostavljene pozicije, u koju je zapalo, a time bi se i u pokretu pojačao i interes, kako da se potrebna sredstva za ovaj budžet nasmognu.

Da na svim područjima rada dodje s pripravljenim prijedlozima, mora egzekutiva imati prilike, da prije toga kongresa dade potrebna objašnjenja, eventualne povjerljive obavijesti i obrazloženje svojih namjera. To se može zbiti samo u komisijama, u kojima bi sve grupe bile zastupane. Rad ko-

misija, bez kojih ni parlamenti ne mogu postojati, i kod nas se pokazao svrsishodnim. No ipak mnoge komisije zbog sadanjeg poslovnika ne mogu uspješno da rade. Ponajvažnija komisija na kongresu, politička komisija, primjerice na XIII. kongresu u opće se nije zapažala. Nije imala vremena ni da saslušava vodje naše politike, a kamo da pregleda dokumente. Upravo, kad je htjela započeti radom, raspršilo ju je predsjedništvo kongresa, koje je kategorički zahtjevalo, da se sjednice komisije prekinu za volju plenarnog zasjedanja kongresa. Ne znači omalovažavanje kongresa, ako se kaže, da učesivanje na tim plenarnim zasjedanjima nije od velike koristi. Ovakovi događaji moraju se u buduće zapriječiti. Komisijama se mora omogućiti rad. Egzekutiva mora da komisije dovoljno informira, tako da ove mogu o svemu stvoriti sud. Moramo napustiti iluziju, da se na godišnjoj konferenciji, koja jedamput u godini zasjeda, sve pojedinosti rada mogu kritikovati ili korigirati. Ispred svega ima se postaviti pitanje, može li se egzekutivi, nakon saslušanja njenih izvještaja dati povjerenje za nastavak rada, drugim riječima, ima li se primiti budžet.

Mislimo, da bi bilo uputno, kad bi egzekutiva za iduću god. konferenciju k svim pitanjima formulirala i svoje prijedloge, o kojima bi se prije toga mogla posavjetovati sa sekcijonim komitejem. Konferencija otvoriti bi se imala uobičajenim načinom. Nakon pozdravnih govora smjestila bi se prešlo na izbor komisija, a konferencija bi se zatim odgodila na tri dana. Zastupnici egzekutive razložili bi u komisijama program, stavoviše i zahtjeve egzekutive. Komisijama se mora dati mogućnost, da temeljito rasprave o pitanjima i da predlože potrebne izmjene. Nakon što komisije završe svoj rad, ponovno se otvara konferencija i to referatom egzekutive o cijelom kompleksu rada. Na osnovu ovog referata uslijedit će referat izvjestitelja općene budžetne komisije, koja će predložiti, da se egzekutivi votira traženi budžet u formi, kako će je odrediti komisije. Nakon toga uslijedita bi općena budžetna debata, koja se ne će baviti samo novčanim pitanjima, već i principijelnim pitanjima, kao i za budžetnih debata u parlamentima. Nakon svršetka općene debate, preći će se na specijalnu debatu. Ovdje će pojedini decementi egzekutive detaljno obrazložiti svoje zahtjeve, u koliko to već nijesu učinili u komisijama. Nakon zaključenja specijalnih debata, koje će obzirom na rad u komisijama biti kratke, preći će se na glasanje o primitku budžeta. Primitak budžeta vrijedi kao izraz povjerenja egzekutivi. Ne primi li se budžet, tad treba naći novog predsjednika egzekutive, kojemu bi uspješno saslavili vodstvo i proturali budžet. Ova zadaća tiče se onda vodja opozicije. Po našem uvjerenju može se samo ovakovom reformom poslovnika postići bolji rezultat. Godišnja konferencija mogla bi mnogo doprinijeti, da se olakša rad egzekutive, a ujedno stvoriti veće povjerenje između egzekutive i pokreta.

Razumljivo je, da je u ovom članku poslupak samo naznačen. Bilo bi poželjno, kad bi diskusija u štampi doprimijela, da se prijedlog usavrši. Ne smijemo više ignorirati problem reforme naših vijećanja, ako ne ćemo, da godišnja konferencija ostavi isti dojam poput prošlog kongresa.

Razne vijesti

Godišnja konferencija svjetske cijonističke organizacije. »Wiener Morgenzeitung« javlja iz Londona, da je cijonistička organizacija stvorila zaključak glede održanja godišnje konferencije. Konferencija će se održati u Beču koncem augusta.

Pregovori Oskara Straussa s kraljem Huseinom. Nakon svoga povratka iz Amanna izjavio je Oskar Strauss u jednom intervjuu o svojoj audijenciji kod kralja Huseina svoje zadovoljstvo nad svojim razgovorom u Amanu. Audijencija trajala je preko 2 sata, a nije joj osim ministra inostranih djela nitko pribivao. Iza toga primljen je Strauss od Abdul Emira i Alija. Glavna tema rasprave bile su aspiracije kralja Huseina u srednjem Istoku i njegovi zahtjevi na mandatarnu silu u tim zemljama. Kralj izrazio je nadu, da će ga Amerikanci podupirati u interesu arapskoga naroda srednjega istoka. U glavnome se tužio na francuske oblasti u Siriji, koje ne postupaju dolično s njegovim sinovima. Strauss preporučio je kralju umjerenu politiku i strpljivost, dok uzmogne svijetu pokazati, da su Arapi sposobni za potpunu samoupravu. Podjedno je Strauss izjavio, da će po njegovom mišljenju trebati još dulje vremena dok će Arapi biti zreli za autonomiju, pa se ne smiju nadati, da će mandatarnu silu zanemarivati dužnosti, koje im je stavila Liga Naroda. Glede Palestine rekao je, da to nije jedna od onih zemalja, koja je spomenuta u pregovorima s kraljem Huseinom za vrijeme rata. To je dokazano, službenim dokumentima, koje posjeduje Britska vlada. Konačno izjavio je Strauss, da želi da bude cjelokupno americko židovstvo složno u nastojanju za izgradnju Palestine. Nije dosada imao prilike da prouči uvjete zemlje, ali je već vidio znakove, koji opravdavaju najveće nade glede trgovačke i industrijalne izgradnje zemlje, tako da će zemlja moći primiti dovoljan broj useljenika. Jedini element, koji može da dade ljudskog materijala, koji se ovdje žele nastaniti i doprinijeti žrtava, samo su Židovi. Izgradnja zemlje donijet će koristi cijelom pučanstvu. Nakon svoga povratka pozvat će na ujedinjenje svih sila židovstva, da se osigura obnovno djelo u Erec Jisraelu. O Herbertu Samuelu, na čiji poziv preporukom dra. Weizmanna došao u Palestinu, rekao je Strauss: »Već sam 20 godina prijatelj s Vrhovnim Komesarom. Smatram ga kao jednog od najodličnijih engleskih državnika. I stanovnici ove zemlje, koje sam sreo, za vrijeme svoga kratkog boravka, susreću ga s velikim respektom«.

Odgoda Asefat Hanivharim. Otvorenje treće sesije Asefat Hanivharim odgodjeno je do iza Pesaha, kako bi se dalo vremena raznim strankama, da nadju sporazum. Spor je u tome, što desno krilo u pitanju učestvovanja žena u narodnoj skupštini zauzima odlučan opozicioni stav.

Zabrana svečane povorke na Pesah u Jeruzolimu. Židovski dopisni ured javlja iz Jeruzolima, da je palestinska vlada zabranila svečanu povorku na Pesah vjerovatno u bojazni, da ne bi došlo povodom arapskog Nebi Musa blagdana do demonstracija.

Značajan članak u »Empire Review«. Etel Snowden, supruga britskog ministra financija, objelodanjuje pod naslovom »Palestina pod mandatom« svoje dojmove o putu u Palestini, te vrlo mirno i stvarno prikazuje razvoj Palestine pod engleskim mandatom, kao i odnošaj Arapa i Židova. O arapskim nezadovoljnicima veli: »Ako hoću da karakterišem arapske nezadovoljnice, tad moram reći: oni su puni bojazni i zavisti prema Židovima i žele spriječiti njihovo useljivanje. Britska politika unakrštuje njihove želje, za to žele da promjene mandatarsku silu. Njihovo je glavno oružje klevetanje Židova, da bi neupućene i fanatične mase huškali na pogrome. Prigovori hrišćanskih Arapa većinom su ekonomske naravi. Uslijed boljeg života židovskih radnika postaju i arapski radnici nezadovoljni. Pokušaji Židova, da se zajednički organizuju s arapskim radnicima i da s njima dijele prednosti disciplinarnog i organizovanog načina rada i života, trn su u oku efendija.

Tople riječi priznanja izrazuje radu židovskih kolonista i halucim, koji su voljni da isušće močvare, pošumljuju brda, pustoš pretvore u plodne krajeve i da izgrađuju zemlju. Ovi će mladi Židovi opet naći svoj put i upoznati, da je u Jezaji više sadržano no u Marksu.

Iz Poljske. U jednoj od zadnjih sjednica komisije za izvanjske poslove u poljskom Sejmu, izjavio je, kako se je kasnije javilo, poslanik dr. Leon Reich pri pitanju o otkazu ugovora o minoritetama, da versaljski ugovor sa traktatom o pravima narodnih manjina nedjeliv. Raspravljajući o ovom pitanju u sadašnjem momentu je štetno za interese Poljske. Ministar izvanjskih posala Zamoyski odgovorio je na slijedećoj sjednici na izvode dra. Reicha, da je raspravljajući o nuždi, da se otkáže traktat o manjinama, privatno mišljenje stanovitih političara; vlada ne misli da taj traktat otkáže. Ta je stvar i u komisiji za izvanje poslove senata uzeta u raspravu. Senator dr. Ringel dokazao je neosnovanost izjave predsjednika senata Trampczynskog sa jurisdikcijom senata Trampezynskog sa jurističkog i državopolitičkog stanovišta. Trampczynski je odgovorio, da njegov razgovor sa urednikom Gazette Harszawobe nije bio nikakav državopolitički čin, već izraz nezadovoljstva, koji vlada u Poljskoj prilikom miješanja Saveza Naroda u nutarnje političke stvari u državi.

Zasjedanje jevrejskog narodnog vijeća u Litvi. Kovno. (J. T. A.) U ponedjeljak, 7. aprila o. g. u 9 sati na večer otvoreno je plenarno zasjedanje jevrejskog narodnog vijeća Litve. Predsjednik dr. Rosenbaum podao je općeniti izvještaj i upozorio je osobito na već svršenu likvidaciju jevrejskog ministarstva, kao i na nužno legalizovanje jevrejskog narodnog vijeća, koje se ponovno hoće da omete. On je rekao, da se ne može sigurno ustanoviti, da li bi sadašnji Sejm privolio legalizovanju

jevr. nar. vijeća. Ako se ne bi moglo legalizovati, to bi taj čin štetnije djelovao već likvidacija ministarstva. O pitanju zakona o nedjeljnom počinku izvijestio je predsjednik, po kojemu bi se odgodila za nedjelje i blagdane obuka u jevr. školama, dok bi trgovine u 4 veća grada države morale biti zatvorene. Odgoda nastupa vojne službe za Ješiva-pitomce nije dozvoljena. Općenita debata o političkom položaju održana je na 8. aprila.

Poljska vlada za židovsko narodno vijeće. (I. T. A.) U zadnjoj sjednici odbora za nastavu u senatu povelala se diskusija o prijedlogu židovskog parlamentarnog kluba o autonomiji židovskih općina. Senator *Rothensreich* obrazlagao je židovski prijedlog. Židovi su u Poljskoj, kazao je on, interesovani da Poljska bude velika i bogata, oni žele da omladinu odgoje u državotvornom duhu. Ne može da tajni, da su cirkulari prijašnjih ministara za nastavu glede uvođenja numerus claususa izazvali ogorčenje među židov. omladinom. Novi ministar neka zauzme jasno i nedvoumno stajalište u tom pitanju. U svome odgovoru rekao je ministar Borovski, da vlada znade da velika i jaka Poljska leži u interesu Židova. Sadašnja vlada ne stoji na stajalištu numerus claususa. Zahtjevu, da se ministerijalni referent za žid. stvari imenuje tek nakon sporazuma sa žid. reprezentacijom, ne može da se udovolji. Vlada je pripravna, da iz državnih interesa zakonski normira židovsko centralno vijeće sa sjedištem u Varšavi.

Borba protiv židovske autonomije u Litavsko. Iz Kovna javljaju: Nakon debate o političkoj situaciji koja je trajala dva dana zaključena je sesija židovskog narodnog Vijeća u Litavskoj. Položaj je zamršen uslijed toga, što je kabinet prihvatio zakonski projekat o legalizaciji židovskog narodnog vijeća, dok su hrišćanski demokrati izradili drugi projekat, prema kojemu se židovske općine u njihovoj dosadašnjoj formi raspuštaju a nove se stvaraju po sistemu svojevoljnog članstva. Na taj način mogle bi postojati u svakom gradu mnoge općine i to kao jednostavna društva, koja su podvržena kontroli ministarstva. Ako taj zakon prodre, tad se više ne može govoriti o legalizaciji nacionalnog vijeća kao vrhovne instance svih židovskih općina. Dr. Rosenbaum, predsjednik narodnog vijeća, govorio je nekoliko puta i razložio da nema uzroka pretjeranom pesimizmu, ali većina članova narodnog vijeća ne vjeruje da će projekat o legalizaciji narodnog Vijeća biti prihvaćen u Sejmu. Njihovo je mišljenje da hrišćanski demokrati žele po malo da likvidiraju sve tekovine litavskog židovstva. Izvršni odbor narodnog vijeća opunomoćen je da poduzme sve korake za očuvanje židovskih prava. Predsjedništvo židovskog narodnog vijeća opunomoćeno je da poduzme sve korake za očuvanje židovskih prava. Predsjedniku židovskog narodnog vijeća dru. Rosenbaumu izraženo je ponovno povjerenje.

Poljoprivredne škole na zemljištu narodnog Fonda. Potreba da se halucim i

halucot uzmožnu steći praktična iskustva u pojedinim granama poljoprivrede dovela je u posljednje vrijeme osnutku praktičkih poljoprivrednih škola na zemljištu Narodnoga Fonda.

Na prvom mjestu spominjemo poljoprivrednu školu za djevojke koju osniva cionistička organizacija i svjetska organizacija žena u Nahalalu. Narodni Fond stavio je za ovu školu na raspolaganje 500 dunuma zemljišta i priključio školu na vodovod što ga je uredio za Nahalal.

Pripramni radovi za otvorenje ove škole već su započeli, pa sad se bave 14 djevojaka sa povrćarstvom, peradarstvom. Škola bit će oficijelno otvorena na početku naredne poljoprivredne godine, i primit će 60 učenica.

Druga važna škola, čiji osnutak omogućio Narodni Fond ustupom od 500 dunuma je školska farma za pogrromsku siročad, koja će biti otvorena na jednom djelu zemljišta od Merhavije. To je zemljište svojedobno dano u zakup američkom društvu a ovo je zemljište prepustilo sirotištu, koje će se osnovati iz sredstava Fonda za siročad iz Južne Afrike. Predviđeno je da će škola primiti s početka 40 a kasnije 80 učenika i učenica.

Nedavno osnovane su dvije manje školske farme na zemljištu Keren Kajemeta i to u Nahlat Jehuda i Šehunat Boruhov. Obe ove škole osnovane su sredstvima Keren Hajesoda te se u svakoj izobrazuju 15 halucot u kućanstvo i poljoprivredu.

Židovsko sveučilište u Evropi. Iz Danziga javljaju: Prema izvješću iz Ženeve bavi se komisija za intelektualnu saradnju kod Lige Naroda s pitanjem osnutka židovskog sveučilišta u Evropi. Komisiji predsjedja poznati filozof Henry Bergson. Zastupnik Španije tražio je, da se sveučilište osnuje u Španiji i obećao je, da će se u tom slučaju staviti na raspolaganje ne samo gradilište, već i redovita oveća godišnja subvencija. Komisija se konačno odlučila da bude sjedište sveučilišta u Danzigu i odredila njemački kao nastavni jezik. Konačno bit će izabran odbor od 7 lica, među njima i prof. Einstein, koji će da donosi daljnje zaključke o osnutku ovoga sveučilišta. (Donosimo po kroničarskoj dužnosti ovu vijest premda još nema autentične potvrde o tome. Op. šegr.)

Širenje lažnih vijesti u istočnoj Pruskoj. Nacionalistički krugovi u istočnoj Pruskoj povelali su veliku hajku protiv židovskog pučanstva. U vezi sa parnicom protiv odjelničkoga perovodje Wechielmanna, koji je u nužnoj obrani ustrelio antisemitu Kirsteina šire se vijesti da postoje tajna židovska društva, kojima je svrha da provede pogrome protiv Nijemaca. Najugledniji istočno-pruski list »Königsberger Hartungsche Zeitung« opominje pučanstvo da ne nasjeda ovakovim bajkama, jer su sva židovska društva koja postoje legalna, te su protivnici svakoga pogroma. Raspisana je nagrada od 10.000 maraka u zlatu za onoga koji može dokazati, da postoje židovske tajne organizacije, koje žele provesti pogrome.

Platite šekel i prinos Savezu!

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor nakon riješenja tekućih agenada primio do znanja izvještaj g. dra. Bena Steina o pregovorima s direktorijem Keren Kajemet Lejisrael radi kupnje zemljišta kod Artufa za osnutak jugoslaven-ske halučke farme i s g. Borisom Goldbergom. Iza toga raspravljalo se o Saveznom Vijeću, naročito ustanovljen je dnevni red zasjedanja.

Povjerenicima Keren Kajemeta! Direktorij Keren Kajemet Lejisrael u Jeruzolimu pozvao nas je na provedenje velike akcije za upis u zlatnu knjigu za obnovno djelo tako zaslužnih muževa kao što su barun Edmund Rothschild i Sir Herbert Samuel.

Držimo da ovome pozivu ne trebamo dati komentara i da on sam dostaje da bude za vas podstrek da iskoristite vrijeme od Pesaha do Lag baomera za provedenje velike jedne akcije koja će služiti za upis u zlatnu knjigu gore spomenutih imena.

Upotrijebite ovu zgodu za veliki sabirni rad, kako bi time podjedno popravili slabi uspjeh dosadašnjeg sabirnog rada.

Uprava Keren Kajemeta za Jugoslaviju.

Pogodnosti kod putovanja za Palestinu. Lloyd Triestino u Trstu produljio je rok za pogodovne karte do 30. juna ove godine. Cijene su iste, kao i kartama prigodom pesahskog izleta. Prema tome stoji karta na palubi

do Haife pfund ster. 3" 14"—

do Aleksandrije pfund ster. 3" 12"—

Svi dojakošni uvjeti ostaju do toga roka.

Palestinski ured.

Edmund Kohn. Na prvi dan Pesaha preminuo je u dobi od 63. godine naš sumišljenik gospodin Edmund Kohn, vlasnik poznatog košer restauranta u Zagrebu, te je dne 21. ovog mjeseca sahranjen uz veliko učešće židovskog gradianstva. Pokoinik bio je od prvih dana iskren pristaša obnovnog pokreta, te je naročito radio za Narodni Fond.

Izbori u Židovskom Nacijonalnom Društvu u Sarajevu. Iz Sarajeva primili smo izvještaj, u kojem nam javljaju, da je na glavnoj skupštini sazvanoj po policijskom komesaru dne 12. aprila izabran ovaj odbor: predsjednik dr. Sumbul Atias, podpredsjednici Moric Kabiljo i dr. Izidor Levi, odbornici: Salamon S. Altarac, Isak Altarac, Josef Baruh, Hadži Mošo Danon, Jakob A. M. Danon, Josef A. Finci, Josef Finci, dr. Vita Kajon Hajim Kamhi, Albert Koen, dr. Braco Poljokan, Danko M. Salom. Revizori: Avram Altarac, nastavnik i dr. Rafael Papo, zamjenici Avram Finci, Aron Montilio, Salamon A. Musafija i Joško Stern. Referent za jevrejsku školu »Safa Berura«: dr. Kalmi Baruh. Referent za Nacijonalni Fond i Keren Hajesod Albert A. M. Altarac.

Vel. Bečkerek. Kao što smo svojevremeno javili, izvršen je izbor za bog. općinu, pa su cijoniste dobili preko dvije trećine mandata u predstojništvu. U sporazumu s necijonistima bit će doskora raspravljen prijedlog, da se 10% od ukupnoga bogoštovnog prinosa godišnje daje za obnovni rad u Palestini.

Veseljem bilježimo ovu vijest, pa se nadamo, da će i druge bogoštovne općine

doskora stvoriti slične zaključke u dokaz, da celokupno židovstvo bez obzira na partijsku pripadnost želi podupirati izgradnju Palestine.

Proslava Benevolencije u Sarajevu. Kao što smo već ranije javili, proslavit će sarajevska Benevolencija u danima od 22. do 25. maja svoj 30. godišnji opstanak, pa se već sad čine velike pripreve za tu proslavu, na koju će učestvovati delegati iz najraznijih mjesta naše kraljevine.

Izbor rabina dra. Hiršbergera u Brodu. Iz krugova predstojništva bog. općine saznajemo, da je dne 13. aprila ponovno izabran profesor dr. Hiršberger rabinom u Brodu.

Glavna skupština Bar Kohbe u Sarajevu. Dne 15. ovog mjeseca održala se je glavna skupština u dvorani Židovskog doma. Predsjednik Musafija prikazuje zadaće i rad društva, a zatim tajnik izvješćuje o radu pojedinih sekcija. Nakon blagajničkog izvještaja i izvještaja revizora podijeljen je odstupajućem odboru apsolutorij i zapisnička hvala za njegov rad. Iza toga pristupilo se izboru novoga odbora, koji se ovako konstituisao: predsjednik Moric Demajo, podpredsjednici: Mair Musafija, Cesar Danon, tajnik I. Albert Danon, tajnik II. Adolf Pilz, blagajnik I. Alfred Demajo, blagajnik II. Josef Maestro, arhivar Josef Fränkl, pročelnik nogometne sekcije Ovadia Finci, pročelnik turističke sekcije Josef Fränkl, vodja gombalačke sekcije Joška Stern, kapetanica hazene: Bianca Maestro, pročelnik hazene Karlo Sternberg, društveni liekar dr. Mošo Alkalay, športski nadzornik Juso Pinto, Odbornici Mihael Levi, Ig. Hahamović, David Eskenazi, Aron Albahari, Armin Kabiljo, Leon Konforte, šua Salom, zamjenici Gavro Papo, Joška Herman, Salamon Katan, Avram Finci, revizori A. Merkle, Avram Bahar.

Okružni oml. slet vinkovačkog okruga odgođen. Kako se javlja iz Vinkovaca, ne će se iz tehničkih razloga održati za 27. i 28. o. mj. zakazani okružni slet vinkovačkog okruga Saveza Žid. oml. Udruženja.

Židovsko akademsko potporno društvo u Zagrebu zahvaljuje se najsrdahnije svim onim gospojicama, koje su ga pomogle kod proslave Sedera i priredbe Pesaha u menzi, za njihov trud i brigu, a naročito se yahvaljuje gospojicama Maši Rassing, Blumi Feld i Veri Kaufmann.

Književnost.

Hakeren (Naš Fond). Glavni ured Keren Kajemeta u Jeruzolimu započeo je izdavanjem bulletina, te smo primili prvi broj. Lijepo uređivani bulletin donša obilje materijala, vrlo opučne prikaze o stanju židovskih kolonija osnovanih na zemljištu Narodnog Fonda, te statistički materijal. Pored toga pruža mogućnost radnicima na polju Narodnog Fonda kao i prijateljima Fonda, da iznose svoja opažanja i svoje želje, pa smo uvjereni da će list dobro poslužiti Fondu i promicati njegove interese. List dobivat će svi povjerenici Fonda.

Haaviv-proljeće. Izašao je Pesah broj »Haaviva«, lista jevrejske djece. Iz sadržaja spominjemo: prigodni uvodnik Cvija (Pesah), lijepe priče (Tkalac talisa, Mo-

čvara, Zlatne papučice, Pjesma) zatim životopis J. L. Pereca (sa slikom) i razbi-briga. — Roditelji, koji nisu još pretplatili svoju djecu na »Haaviv« neka se požure, jer su dosada izašli brojevi gotovo rasprodani. Adresa uprave M. Weiller, Zagreb, Bakačeva 5, III. — Pretplata za 1 godinu Din 50., pojedini broj Din 6.—.

Ahad Haam: Am Scheidewege. Ukupno izdanje njemačkih spisa. Četiri sveska. Drugi svezak. Cijena 8 maraka, u platnom uvezu 12 maraka. Izašao je drugi svezak ukupnog izdanja ovog fundamentalnog djela kulturnog cijonizma, od kojega su dosad izašla samo dva sveska sa izabranim poglavljima. Ovo ukupno izdanje vjerno je hebrejskom originalnom izdanju koje je takodjer izdao »Jüdischer Verlag« u Berlinu. Djela Ahad Haama nemaju samo vrijednost za cijonistički pokret, već su pobudila pažnju i necijonističkog svijeta. Tako piše predsjednik čehoslovačke republike dr. Masaryk u svom velikom djelu: »Rusija i Evropa« slijedeće: Za prosudjivanje židovskog pitanja u Rusiji i razumijevanje stranaka ruskih Židova bezuvjetno je potrebno upoznati Ahad Haama. Ističem samo, da je Ahad Haamov korijen u vjerskom misticizmu i da se razvio do modernog mislioca. U jednom feuilletonu »Frankfurter Zeitung« piše Margareta Susmann: »Ko u ovoj knjizi prvi put susreta imenu Ahad Haam, tomu će značiti više no upoznavanje novoga duševno čovječanskoga tipa. Opora jednostavnost stila, hladna trezvenost prikazivanja mogli bi u prvi čas pobuditi dojam kao da stvar piše čovjek, koji stoji postrance... Osobitost je ovog čistog idealizma, da je vezan s jasnim oštrim pogledom za realnost. Čovjek mora da vjeruje u pokret, što ga zastupa taj muž, i ne uči se iz njegove knjige samo uspravni i otmeni karakter već i cijonistički pokret.

Supskripcija dionica II. emisije za Palestinsku radničku banku Tel-Āviv (Bank Hapoalim)

obavlja
ODBOR ZA RADNU PALESTINU
Zagreb

p. a. Drago Steiner, Sudnička ulica 7.

Emisijoni tečaj iznosi £ —,22,— (nominala £ E. 1.—), te se protuvrijednost (za 1 dionicu, uključivo troškove doznake) od Din. 388·20 po dionici doznajuje na spomenutu adresu.

Dok se dogotove nove dionice, izdavat će Odbor za Radnu Palestinu potvrde vrhu supskribiranih dionica.

Dosadašnja dionička glavnica iznašala je £ E. 30.000.—, koja se ovcm emisijom povisije na £ E. 60.000.—. U prošloj poslovnoj godini odbacila je dividenda 5%, što predstavlja obzirom na tek dvogodišnje poslovanje zavoda zamjeran uspjeh.

Banka se bavi poglavito kreditnim poslovima i finansiranjem novih institucija u zemlji, tako da je danas jedna od najvažnijih bankovnih poduzeća te vrste.

TJEDNI PROGRAM RADA.

Petak 21. nisana — 25. aprila.

U 6 sati: Diletantska sekcija (Heyermann: Ahasver). — U 1/49 sati: Nevezani sastanak »Literarnih sast.«. (Palmotićeve ul. 16.)

Subota 22. nasana — 26. aprila.

U 2 sata: Nevezani sastanak (u menzi, Palmotićeve ul. 16). — U 8 sati na večer: Svečano Pesah-sijelo »Literarnih sast.« i »Theodora Herzla« iz Bjelovara u vijećnici bog. općine.

Nedjelja, 23. nisana — 27. aprila.

Zajednički izlet zagr. omladine i gostiju iz provincije na Zagrebačku goru.

Ponedjeljak, 24. nisana — 28. aprila.

U 1/27—7 sati: Diletantska sekcija (Heyermann: Ahasver). — U 7—1/29 sati: Sastanak »Haolim« (Palmotićeve ul. 16.).

Utorak, 25. nisana — 29. aprila.

U 1/27—1/28 sati: Diletantska sekcija (Šolem Alehem: Raštrkani i razagnani). — U 1/29 sati: Nevezani sastanak »Literarnih sast.« (Palmotićeve ul. 16.).

Srijeda, 26. nisana — 30. aprila.

U 1/23 sati: Sastanak »Gdud Haccirim« — U 1/28 sati: Sjednica »Mjesnoga Vodstva zagrebačke omladine«. — U 1/29 sati: Sjednica R. O. S. C. J. (Palmotićeve ul. 16.).

Četvrtak, 27. nisana — 1 maja.

U 1/27—1/28 sati: Sastanak »Haolot«. — U 1/28 sati: Diletantska sekcija (Raštrkani i razagnani od Šolem Alehema) (Palmotićeve ulica 16).

Berta Weiss
Julie Pollak

Vukovar

Ruma

vereni aprila 1924.

Nosite radi njihovih
mnogih prednosti

kaučuk pete i potplate.

I-a drvom paljeni

kreč, cement, katranski proizvodi i sav ostali građevni materijal

dobavlja

METALOKEMIJA D. D. ZAGREB

odio za građevni materijal

Strossmayerova ulica 6.

Telefon: 16-11, 27

FILIJALE: BEOGRAD, SARAJEVO

Izrael. bogoštovna općina u Slatini.

Broj 87/1924.

Natječaj.

Potpisana izr. bogošt. općina traži dobrog bogoslužitelja, koji je ujedno šohet ubodek, vekore, sa čim skorijim nastupom.

Natjecatelji (mladje sile) neka izvole svoje ponude, sa prepisima svjedodžbe te označenjem starosti i stanja obitelji potpisanom predstojništvu priposlati.

Plaća po pogodbi.

Izraelitička bogoštovna općina.

U SLATINI (Podravskom) dne 14. aprila 1924.

Predstojnik:

Arthur Bauer

Dragutin I. Mažuran

Ovl. carinski posrednik

Marovska 17. Zagreb Tel. 26-37

Ocarinjenja — Dostava u kuću —
Uskladištenja.

INSTALACIONI ZAVOD

MILAN FREIBERGER

BAKAČEVA ULICA BR. 5 ZAGREB TELEFON
BROJ 6-14

UVADJANJE ELEKTR. POGONA (CENTRALA), DYNAMO STROJEVA, ELEKTROMOTORA, ELEK. RASVJETE, KUĆNIH TELEFONA. PREUZIMA SVE POPRAVKVE ISTE STRUKE.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalf i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —

Zavod za posudjivanje nepremočivih ponjava

Pomodna i manufakturna roba na malo i veliko uz povoljne cijene samo kod t. t.

MAKSO BOROVIC
ZAGREB

Strossmayerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzjav: Mabor

PAMUK

sve vrsti i

u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

A. ROMANO

ZAGREB,

Boškovićeve ulica broj 15

Brzjavi: DIANA Telefon broj 23-66

MOLINO

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279

Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

IMPORTNA KUĆA

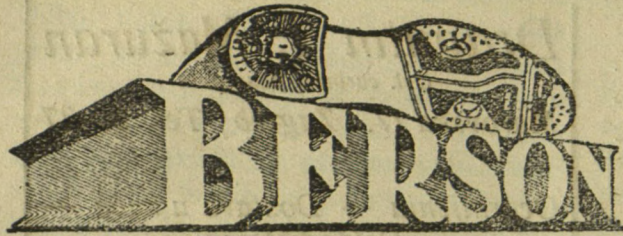
D. HIRSCHL I DRUG

SAJMIŠTE 51 ZAGREB SAJMIŠTE 51

TELEFON BROJ 22-72.

TELEGRAM: HISCOMP.

nudja na veliko manufakturnu robu

Gumene pete i Gumene potplate

jeftinije i trajnije su nego od
kože! Najbolja zaštita protiv
vlage i zime!

Na veliko! Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema,
datulja, sultanina, malaga, itd.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 40. Telefon br. 69 i 21-30.

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co. A.-G.
Wien Berlin

Očjel za alat i konstrukcije
**St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien**
Turpije Anker Fischer, žice i užeta od žice

Specijalna trgovina

D. M. C.

robe, vune i svile za jumpere
kao i razni drugi pamuci za ve-
zanje i pletenje.

F. Schwarz i drug

Ilica 45. ZAGREB, Telefon 2-56

Odio na malo. Odio na veliko.

Zaštitni znak

Prava

„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kućni lijek
za njegu kose, usta, zuba, prot. reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju

JUGOPHARMACIJA D. D.

(Diana-odio)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Prodavaoci dobivaju znatan popust. - Čuvajte se bezvrjednih patvorina.

Kupujte dionice Palestinske Radničke Banke!

Tužnim srcem javljamo svim prijateljima i znancima, da je mili naš
suprug, odnosno otac, brat, gospodin

EDMUND KOHN

dne 15. nisan 5684. (19. o. mj.) blago u Gospodinu usnuo.

Smrtni ostanci dragog nam pokojnika sahranjeni su dne 21. o. mj. poslije
podne na centralnom groblju u Zagrebu.

Malvina Kohn rođj. Weiss
supruga

te braća i sestre

Jenije Kohn
Josip Kohn
Milan Kohn
sinovi

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G. REISSZEUGFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo

„**MERKUR**“

veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„LYRA“ BLEISTIFTFABRIK NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „**MERKUR**“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB

Ilica 31 Telefon broj 17-95.

„M A C H E R“

Agentura za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67.

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „**MACHER**“

Leipziger Stahlfederfabrik HERM. MÜLLER A. G. LEIPZIG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dion. društvo „**MERKUR**“

veletrgovina i konfekcija papira
ZAGREB

Ilica 31 Telefon 17-95.

Prva banatska fabrika makarona i testa a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzjavni: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjesta iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzoru bečkerečkog nadzornika

Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

ELEVATOR

D. D. ZA KEMIJSKU INDUSTRIJU

Kukovićeva ulica 30 - ZAGREB - Telefon broj 27-95

Kozmetički odio „**ESA**“

EAU DE COLOGNE, EAU DE COLOGNE
RUSSE, BAY-RUM, EAU DE QUININE,
ODIX VODA, ODIX PASTA, ODIX PRA-
ŠAK ZA NJEGU USTA I ZUBI, „**ESA**“
OSVJEŽUJUĆA VODA IZA BRIJANJA,
„**ESA**“ CREAM (BEZMASNA), „**ESA**“
GOLDCREAM, PARFUMI NAJBOLJE VRSTI

Proizvadjaju jedinu najbolju te domaću

■ **ELEVATOR RADIUM** francusku rakiju ■
(vinovica)

Najveća tvornica pečatnog voska u svim kvalitetama